

BERNARD DECOCK

NATUURINCLUSIEF BOUWEN

Bij het ontwerpen van gebouwen wordt vandaag in Vlaanderen geen rekening gehouden met hoe de natuur daarbij betrokken kan worden. Bij hoge gebouwen kunnen bijvoorbeeld in het ontwerp of bestek al nestkasten in de muren of vogelwerend glas voorzien worden. In de 23 verdiepingen tellende Nimbus woontoren in Nijmegen werden 100 neststenen voor gierzwaluwen ingemetseld. De zwaluwen maakten daar al snel gebruik van. In Nederland is men er zich stilaan van bewust dat de natuur inpassen bij nieuwbouw en renovatie een noodzaak wordt. Natuurwaarde scheppen op en rond de bebouwing zorgt voor meer biodiversiteit, maar draagt aan de andere kant ook bij tot een aangename leefomgeving voor de mens zelf. Een groene omgeving werkt stressverminderend. En laat stress nu net een groot welzijnsprobleem van een moderne samenleving zijn.

Het inpassen van de natuur bij het duurzaam bouwen en verbouwen wordt natuurinclusief bouwen genoemd. Bij de bouw van moderne woningen verdwijnen de natuurlijke schuilplaatsen voor vogels, vleermuizen en andere dieren. Bij natuurinclusief bouwen gaat men die in het gebouw zelf voorzien. Soms kan een minder gladde afwerking van de muren en het kunstmatig aanbrengen van kieren en holtes helpen om planten en dieren zich te laten vestigen. Het grote probleem hierbij is dat de architecten en ontwerpers totaal geen weet hebben van hoe ze dit kunnen aanpakken. Schaduw, inval van de zon, plaats en vorm van de holtes, keuze van de materialen zijn elementen die bepalend zijn voor welke planten of dieren zich daar kunnen vestigen. Kennis van de natuur moet daarom deel gaan uitmaken van het curriculum van een architect. Bij natuurinclusief bouwen wordt vooraf bestudeerd welke groene gevelbekleding - verticaal groen - bij de omgeving past. De dakstructuur wordt zo berekend en voorzien dat een groene dakbedekking - meestal vetplantjes - mogelijk wordt. Bij het ontwerp van het gebouw en de inplanting ervan kan vooraf al de ondergrondse groeiruimte voor bomen in rekening gebracht worden. Je krijgt dan bomen met goede en gezonde groeikansen die een omvangrijke kruin kunnen aanmaken. Dergelijke boomkruinen zorgen voor verkoeling door het temperen van het zonlicht en realiseren zo een aangenaam microklimaat. Al te vaak worden nu echter piramideboompjes aangeplant die nauwelijks schaduw en een microklimaat onder de kruin opleveren. Ik noem ze 'schaamboompjes': boompjes die een kenmerk zijn van een beschamend natuur- en groenbeleid. Bij de aanleg van straten kunnen buizen onder het wegdek voorzien worden die toelaten dat padden en andere dieren probleemloos van de ene naar de andere kant kunnen raken. Deze faunapassages zijn als het ware plaatselijke wildtunnels onder de straat. Bij een straat die aan beide kanten met hoge bomen werd afgezoomd kunnen kabelbruggen of 'eekhoornbruggen' gespannen worden. Zo kunnen eekhoorns probleemloos de straat kruisen. Bij het ontwerp van bruggen kan nestgelegenheid voor vleermuizen voorzien worden. Bemerkt dat veel

van die aanpassingen gemakkelijk en goedkoop te realiseren vallen.

Natuurinclusief bouwen zal zorgen voor een gezonde leefomgeving en maakt deel uit van een klimaatadaptatieplan en -maatregelen. In de buurt van gebouwen ontwikkelt zich een specifieke natuur. Het is algemeen bekend dat bepaalde diersoorten graag in de buurt van gebouwen leven. Denk maar aan de huismussen, kerkuilen, gierzwaluwen en sommige vleermuissoorten. Weinig steden hebben oog voor hun stadsecologie noch hebben ze een beleid om zeldzame soorten te stimuleren en kansen te bieden. Hoe stimuleren we de stadsbijen? Waar heeft een insectenmuur zin? Welke bloeiende planten, bomen en heesters ondersteunen de plaatselijke natuur? Welke ruimtelijke ordening zorgt voor meer natuur in de buurt? Natuurinclusief bouwen kan zorgen voor nestgelegenheden en beschutting. Om het leven van nachtdieren kansen te geven kan de lichtuitstraling beperkt worden. Oude muren en kademuren zijn een geliefde plek voor enkele typische en soms zeldzame stadspflanzen, zoals schubvaren en muurleeuwenbek. Bij natuurinclusieve renovatie worden oude muren behouden als ze een biodivers leven herbergen. Naast een bewaking van historisch erfgoed zal dus ook een bewaking van het natuurlijk erfgoed aan de orde zijn.

Mensen verkiezen een groene omgeving boven een grijze. Het vergroenen van een omgeving is dus een goede investering omdat mensen er meer voor willen betalen. Het is een ethisch verantwoorde

→ Eekhoornbrug
© Bernard Decock

investering omdat ze bijdraagt tot het algemeen menselijk welzijn en daarbij kansen geeft aan de natuur. In een groene omgeving of kwaliteitsruimte leven de mensen eigenlijk continu in een gratis wellness. Studies wijzen erop dat mensen door een groene omgeving gestimuleerd worden om meer actief te zijn. En bewegen doet leven. Kinderen die in groene buurten wonen spelen 10% meer buiten dan hun leeftijdsgenootjes in grijze buurten. Kunnen spelen in een natuurlijke omgeving zou een basisrecht moeten zijn. Een groene omgeving zet aan

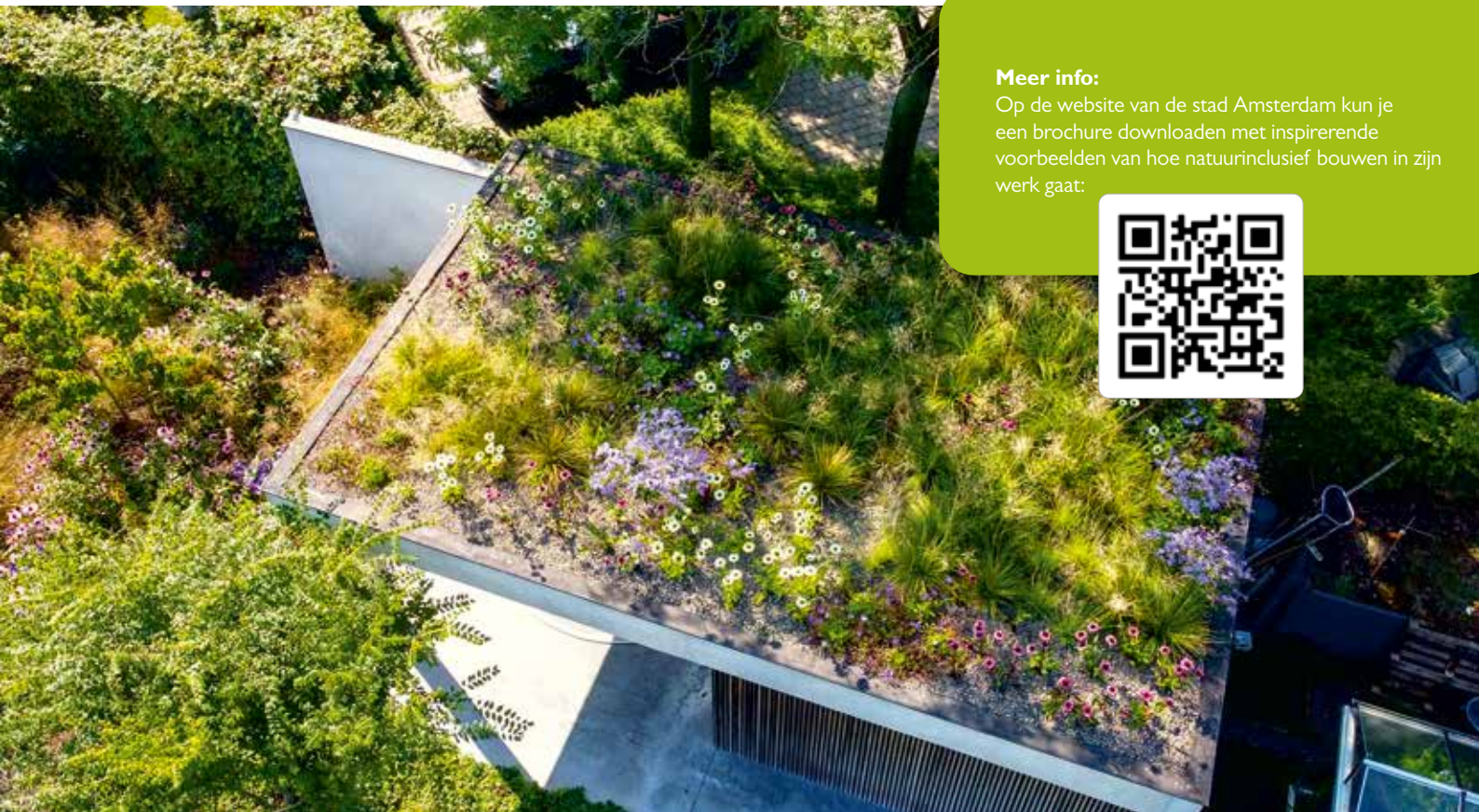
tot ontdekken en bevordert zo de leergierigheid van kinderen. In die zin is een biodiverse omgeving ook een bewustmaking voor de natuur. Een biodivers plantsoen vraagt bovendien minder onderhoud en zorgt voor minder kosten. Het zorgt ervoor dat een wijk niet langer uren geterroriseerd wordt door onnodig gebruik van luidruchtige bladblazers met stinkende verbrandingsmotoren.

Ter afsluiting sommen we nog enkele kenmerken op van een duurzaam of groen gebouw. Ten eerste veroorzaakt het een minimale schade aan de natuurlijke habitat. Het is energieneutraal: doorheen het jaar wordt net zoveel energie opgewekt als er verbruikt wordt en dat alleen met hernieuwbare energiebronnen zoals wind- of zonne-energie. Verwarming en koeling gebeurt via een ventilatiesysteem met een enthalpiewisselaar. Een enthalpiewisselaar zorgt ervoor dat naast warmte, ook vocht wordt teruggewonnen; De sanitaire voorzieningen zijn waterbesparend: er wordt regenwater gebruikt en grijs water hergebruikt. Verlichting en apparaten zijn energiezuinig. Optimaal worden weinig gebruikte apparaten, zoals een boormachine, geleend. De toestellen zijn plaatselijk herstelbaar. De indeling van de woonruimte is efficiënt. De bouwmaterialen werden lokaal verkregen en hout werd verantwoordelijk geoogst. Waar mogelijk kiest men voor materialen afkomstig van gerecyclede architecturale berging. Het gebouw maakt maximaal gebruik van het zonlicht en de natuurlijke beschutting. Het bevindt zich in de buurt van openbaar vervoer.

↖ Faunapassage

↓ Groendak

© Bernard Decock

Meer info:

Op de website van de stad Amsterdam kun je een brochure downloaden met inspirerende voorbeelden van hoe natuurinclusief bouwen in zijn werk gaat:

